

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hytejärjestämistehtävän valvonta).

-

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

Kela pitää hyvänä sääntelyn tavoitetta asiakasturvallisuuden vahvistamiseksi. Käytännössä paras mahdollisuus kielitaidon arviointiin on edelleen työnantajalla ja palveluntuottajalla, jotka ovat työntekijää lähimpänä. Esitetyissä 24 §:n perusteluissa palvelunjärjestäjälle ehdotettua velvollisuutta varmistaa henkilöstön kielitaito perustellaan hyvinvointialueiden näkökulmasta. Kela toimii palvelunjärjestäjänä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa sekä kuntoutuspalveluissa, eikä esityksestä käy ilmi, etteikö sääntelyä sovellettaisi Kelaan näissä tehtävissä. Velvollisuuden toteuttamiseksi käytännössä on tärkeää varmistaa, että sääntely muutoin mahdollistaa riittävän tietojen saannin. Nykyisellään opiskeluterveydenhuoltolaki estää Kelaa saamasta palvelunjärjestäjän tehtävässä sellaisia tietoja, jotka sisältävät henkilötietoja. Tämä voi jossakin tilanteessa nousta esteeksi myös riittävän kielitaidon arvioinnin näkökulmasta.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

Kela on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelunjärjestäjä. Opiskeluterveydenhuoltolain 31 §:n 4 momentissa säädetään Kelan tiedonsaantioikeudesta tässä tehtävässä ja todetaan, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.

Kielto luovuttaa henkilötietoja palvelunjärjestäjälle on osaltaan vaikeuttanut ja hidastanut omavalvontaa. On epäselvää, voidaanko Kelalle nykyisin luovuttaa henkilötietoja tässä tarkoituksessa edes opiskelijan suostumuksella. Jos valvontalakiin nyt säädetään palvelunjärjestäjälle ehdotettu oikeus saada ja käyttää salassapitosäännösten estämättä omavalvonnan toteuttamiseksi välttämättömiä henkilötietoja, jää epäselväksi, miten säännös suhteutuu opiskeluterveydenhuoltolain säännökseen. Tätä tulisi selkeyttää jatkovalmistelussa Kelan järjestämistehtävän helpottamiseksi ja opiskeluterveydenhuollon valvonnan parantamiseksi.

Lakiluonnoksessa esitetyn sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain uuden 24 §:n 4 momentin perusteella on epäselvää, miltä osin palvelunjärjestäjän oikeus saada ja käyttää voisi kohdistua toisen palvelunjärjestäjän rekisterinpidossa oleviin tietoihin. Esitetystä saa sen käsityksen, että palvelunjärjestäjällä olisi oikeus saada myös muita kuin sen oman rekisterinpitoon kuuluvia tietoja, vaikka sen omavalvontatehtävä kohdistuu vain sen omaan toimintaan. Tiedonsaantioikeuden laajuutta olisi perusteltua täsmentää esityksen jatkovalmistelussa.

Vaikka käsittelyoikeus koskisi vain palvelunjärjestäjän omassa rekisterinpidossa olevia tietoja, on myös tältä osin huomioitava, että käytännössä esimerkiksi hyvinvointialueella ei välttämättä ole kaikkia sen rekisterinpitoon kuuluvia asiakastietoja omassa tietojärjestelmässään. Näin voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa tiedot ovat syntyneet hyvinvointialueen lukuun toimivan palvelunantajan toiminnassa tai jos hyvinvointialue on luopunut vanhasta asiakastietojärjestelmästä.

Koska Kanta-palveluihin tallennettujen potilastietojen käsittely on edellyttänyt hoitosuhdetta tai muuta potilaan terveystietojen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvää tehtävää, voi palvelunantaja hakea Kanta-palveluista potilastietoja vain yksilötasolla. Kanta-palveluihin ei siis ole toteutettu toiminnallisuutta, jolla palvelunantajat voisivat hakea omaan rekisteriinsä tallennetut potilastiedot yhdellä hakukerralla rekisteritasoisesti. Toiminnallisuutta, joka mahdollistaisi tietojen palauttamisen Kanta-palveluista rekisterinpitäjätasoisesti, on esitetty aiemmin lausuntokierroksella olleessa asiakastietolain luonnoksessa (ks. VN/22944/2024). Tähän liittyvää hallituksen esitystä ei ole kuitenkaan vielä annettu eduskunnalle. Myös hyvinvointialueet ovat toivoneet kyseisen toiminnallisuuden toteuttamista Kanta-palveluihin.

Tälle toiminnallisuudelle voi hyvinkin olla tarvetta myös nyt kyseessä olevissa palvelujen valvontaan liittyvissä käyttötarkoituksissa. Muutoinkin Kanta-palvelujen hyödyntämismahdollisuuksia nyt kyseessä oleviin käyttötarkoituksiin on perusteltua selvittää esityksen jatkovalmistelussa.

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omaavalvonnan raportointi)

-

Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)

-

Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)

-

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

-

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

Väliaikaisen sääntelyn johdosta Kela on solminut määräaikaista, enintään 31.12.2026 asti voimassa olevia suorakorvaussopimuksia yksityisten elinkeinonharjoittajien ja heihin rinnastettavien palveluntuottajien kanssa, kun palveluntuottaja on jättänyt hakemuksen Soteri-rekisteröintiä varten. Mikäli palveluntuottaja saa rekisteröintipäätöksen, on palveluntuottajan tullut toimittaa päätös Kelaan, jolloin Kela on voinut muuttaa suorakorvaussopimuksen toistaiseksi voimassa olevaksi.

Kela jatkaa samaa käytäntöä myös nyt esitetyn sääntelyn voimassaolon ajan. Kela kuitenkin tunnistaa sen, että kun väliaikaisen sääntelyn voimassaolo jatkuu, voi niiden sopimuskumppanien määrä nousta, joilla ei ole vielä rekisteröintipäätöstä. Tämä lisää osaltaan riskiä siitä, että Kela maksaa korvauksia sellaisista kustannuksista, joihin lupa- ja valvontaviranomainen ei anna myönteistä päätöstä.

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

-

Wainikka Satuanna
Kansaneläkelaitos - Etuuskien ja palvelujen suunnitteluyksikkö